

**ASTMA- OG
ALLERGIFORBUNDET**
- gjør Norge friskere

SLUTTRAPPORT

ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering

Prosjekt nr: 2016/FB79963

**Prosjektnavn: «Veileder til forbrukere: retten til
miljøinformasjon om produkter»**

Søkerorganisasjon: Norges Astma- og Allergiforbund (NAAF)

Målsetting, målgruppe og bakgrunn for prosjektet

Hovedmål for dette prosjektet var å gjøre miljøinformasjonsloven mer tilgjengelig for forbrukerne, slik at den brukes mer aktivt. Det er et behov for å få tilgang til mer spesifikk helse- eller miljørelevant informasjon om produkter. For de fleste produkter, for eksempel byggevarer og forbrukerartikler er det i dag ingen merkeplikt om innhold av helse- og miljøskadelige stoffer utover rammene i produktspesifikke datablader. Loven gir imidlertid produsent/leverandør anledning til å nekte frislipp av informasjon med mindre det er tilstrekkelig godt argumentert for at informasjonen kvalifiserer som relevant for rammene i miljøinformasjonsloven. Det er derfor viktig å benytte den på riktig måte for å øke sjansene for å få de svar man søker.

Prosjektet tok sikte på å utvikle en veileder og nettløsning som kort, ukomplisert og enkelt hjelper forbrukere som har behov for å få rettet spørsmål på optimal måte til ansvarlige instanser som gjennom loven er pliktig til å svare. Nettløsningen inkorporeres i eksisterende tjeneste Miljøjuss.no fra Naturvernforbundet som har vært utviklet med støtte fra Klima- og Miljødepartementet, og i NAAF og NVF sine forbrukernettsider.

Målgruppen er forbrukere som ønsker å velge produkter frie for miljøgifter, av hensyn til miljø og/eller helse, men også de som har allergi mot et bestemt stoff som ikke er merkepliktig.

Prosjektgjennomføring og metode

Det ble ved prosjektstart nedsatt en prosjektgruppe.

Prosjektgruppen bestod av:

Kent Hart, NAAF, Fagsjef biologi og kjemi, Prosjektleder
Hogne Skogesal, NAAF Rådgiver politikk, jus og næringsliv
Per-Erik Schulze, NVF, Fagrådgiver miljøgifter og produktsikkerhet

Prosjektlederansvaret måtte på grunn av interne hensyn skiftes fra fagsjef for biologi og kjemi, Kent Hart, til kommunikasjonsrådgiver Ingrid Rise Fry, men prosjektgruppen har hele tiden jobben aktivt og målrettet med jevnlig oppdateringer på utvikling. Underveis i samarbeidet så vi det som mer hensiktsmessig at NAAF holdt i hovedansvaret, og også gjennomførte Fase 2 av prosjektet selvstendig. Jurist, Hogne Skogesal, ble avgjørende for å behandle utformingen av lovtekstene og rettigheter forbruker må forholde seg til med tanke på klagemuligheter, frister osv.

Eksterne samarbeidspartnere i prosjektet:

- Framtiden i våre hender. Bidro med erfaringer i anvendelse av loven og også promotering av resultatet og malene.

NAAFs ledergruppe har fungert som styringsgruppe for prosjektet. Prosjektregnskap er utført av økonomiavdelingen i NAAF.

Prosjektet ble startet opp i januar 2016, og fullført desember 2018.

Fase 1:

Prosjektet besto av en innledende fase der man gjennomgikk miljøinformasjonsloven og kartla hvordan denne har vært benyttet tidligere. Viktige presedensavgjørelser i Klagenemnda for Miljøinformasjon ble gjennomgått og sammenfattet. Denne kartleggingen ble brukt til å utforme de ferdige malene og utarbeide utdypende bakgrunnsinformasjon for

publikum som søker mer informasjon på nettsiden. Et viktig ledd i den undersøkende fasen var å kontakte, og gjennomføre et intervju med forkomiteen til Miljøklagenemda. Dette for å kunne ha et bedre utgangspunkt til å utvikle maler som er sikrer at produsenter ikke kan avfeie kravet om innsyn. Nemda behandler klager i de saker der krav om innsyn blir nektet, og så påklagd av forbruker. I og med at dette møtet ble såpass forsinket måtte vi søke om utsettelse på prosjektet. I research fasen ble det hentet inn erfaringer fra aktører som vi vet bruker miljøinformasjonsloven aktivt, eksempelvis Naturvernforbundet og Framtiden i våre hender.

Fase 2:

Neste fase ble å utarbeide en løsning i form av en veileder og mal som enkelt kan benyttes til utfylling av forbruker og rettes/sendes til riktig mottager. Ansvarlig mottager har da lovfestet plikt til å svare. Vi valgte å gå for et nedlastbart Word-skjema som personifiseres ved å fylle inn enkelte detaljer. Skjemaet kan lastes ned og skrives ut, eller legges ved i en e-post til ansvarlig produsent/leverandør. Vi vurderte å lage en ekstern side som skulle hete miljoinformasjon.no. Dette gikk vi bort fra da det er vanskelig å hente inn trafikk til en ekstern side med uklar avsender, men også fordi det er naturlig at NAAF har ansvar for å holde den oppdatert på lik linje med egne sider på naaf.no. I loven ligger også en rett til å klage manglende svar inn til Klagenemnda for Miljøinformasjon. Slike klager må sendes innen en gitt frist. I løsningen vurderte vi å bygge inn en påminnelsesfunksjon for forbruker om retten til å klage dersom ikke svar er mottatt. Vi valgte å gå bort fra dette og heller legge ut informasjon om hvordan forbruker går frem for å klage. Miljøklagenemda opplyste oss om enkelte aktører som misbruker klageretten, og det ønsker vi ikke å bidra til. For oss ble det viktig at det ble en egen mal for de som trenger å vite om produktet inneholder et bestemt stoff som kan forårsake allergisk reaksjon, utenom de merkepliktige stoffene.

Fase 3:

Da vi hadde ferdig malene testet vi disse ved å sende ut henvendelser til produsenter. Alle henvendelsene fikk utlevert den informasjonen de ba om, og ingen ble avvist. Selve

nettsiden ble utarbeidet av kommunikasjonsrådgiver med utfyllende informasjon om bruk av malene, hva slags informasjon man kan forvente, og relevante lenker. I og med det blir vanskelig for NAAF å være oppdatert på hvilke stoffer som defineres som helseskadelige henvises det videre til Miljødirektoratet. Siden ble lansert i desember 2018, men på grunn av opptakt til jul i flere kanaler valgte vi å utsette promotering til januar 2019. Promovideo ble bestilt av Icecube Media, som også fikk ansvar for grafikk på siden. Manus ble utarbeidet og post til sosiale medier ble utarbeidet i samarbeid. I januar la også Naturvernforbundet inn lenker til malene og nettsiden under sin miljojuss.no

(<http://miljojuss.no/lovverket/miljoinformasjonsloven/>), i tillegg til å dele på sin egen, og Grønne Tips sin Facebook-side. Fremtiden i våre hender delte også i sine sosiale medier, og vil legge inn lenke på relevante nettsider. Vi har også begynt, gjennom rådgivningstjenesten, å henvise medlemmer med allergi mot bestemte stoffer (ikke-merkepliktige, som f.eks. gummi) til å benytte seg av malene for å finne ut om deres produkt inneholder stoffet de vil unngå.

Måloppnåelse

Nettstedet med tilhørende løsning bidrar til å sikre at forbrukere kan få tak i helse- og /eller miljørelevant informasjon om innhold i produkter som er beskyttet av et produktvern, spesielt der det ikke er pliktig eller tilgjengelig innholdsdeklarasjon. Det er et overordnet mål, både nasjonalt og i EU-regionen, at forbrukere skal kunne ta informerte valg i en kjøpssituasjon. Ansvar for å fremskaffe og fortolke informasjonen er dog lagt over på forbrukeren. I dag er informasjonen som tilbys lite tilgjengelig, selv om lovgivningen som åpner opp for tilgang på informasjon eksisterer. Med et slikt verktøy tilgjengelig vil sannsynligvis flere velge å benytte seg av loven. Veilederen vil på ingen måte sikre en automatisk eller full innsikt i alle produkter, men den vil senke terskelen for

forbrukermedvirkning og vil på en enklere måte gi forbrukerne tilgang på informasjon om konkrete stoffer inngår eller ikke. Dette vil være et nyttig verktøy for flere målgrupper, deriblant allergikere som verken kjenner til eller ikke vet hvordan benytte loven slik den er gjort tilgjengelig i dag for å finne produkter de kan tåle å bruke. Økt trygghet og tillit til forbrukerproduktene som sjekkes ut vil sannsynligvis også kunne øke livskvaliteten til mange som uroer seg for negative helseeffekter fra produktene. Ved at vi er flere organisasjoner som samarbeider med å gjøre nettsiden kjent når vi ut til en bredere gruppe publikum.

Oppsummering og videre planer

Prosjektet har vært vellykket. Prosjektet bidrar til å løfte loven opp til et mer tilgjengelig nivå for allmennheten slik loven opprinnelig var tiltenkt og dermed avhjelpe langt flere. Nettsiden er oppe og står, og NAAF sentralt vil drifte denne videre. De involverte organisasjonene (NAAF, Naturvernforbundet, FIVH) tar siden med seg videre, og henviser til den på steder der dette er relevant.

I 2019 vil vi jobbe videre med promotering av tjenesten. Vi samarbeider om et felles medieutspill sammen med Fremtiden i våre hender og Naturvernforbundet for å få oppmerksomhet om tjenesten. Det vil mest sannsynlig kobles opp mot helse- og miljøskadelige stoffer i solkrem i forbindelse med påskeferien. Vi har også tatt kontakt med Miljødirektoratet og gjort dem oppmerksom om tjenesten.

Det vil også jobbes aktivt for å gjøre nettsiden enda mer kjent i våre nettverk, i organisasjonen og blant våre medlemmer. Det vil kjøres kampanjer på Facebook med informasjon om siden.

Norges Astma- og Allergiforbund takker ExtraStiftelsen for støttet til dette prosjektet. Det har gitt oss muligheten til å etablere enn nettløsning som gjør det enklere for forbrukere å avdekke helse- og miljøskadelige stoffer i produkter.